

3.1 Slovíčka:

gyventi, gyvena, gyveno	žít, bydlet
eiti, eina, ėjo	jít
laukti, laukia, laukė	čekat
turėti, turi, turėjo	mít
tai	to
šis / ši	tento / tato
tas / ta	tamten / tamta
ir	a
mokytojas	učitel
dėstytojas	učitel na vysoké škole, přednášející
gydytojas	lékař
universitetas	univerzita
su (instr.)	s
iš (gen.)	z

3.2 Cvičení. Přečtěte, případně určete, zda písmeno **i** označuje v následujících slovech vokál nebo znak pro palatalizaci.

1. įdomus (*zajímavý*), 2. gėlė (*květina*), 3. sąsiuvinis (*sešit*), 4. kilimas (*koberec*), 5. kiemas (*dvůr*), 6. kaimas (*vesnice*), 7. biuras (*kancelář*), 8. bjaurus (*škaredý*), 9. kiauras (*děravý*), 10. siužetas (*syžet*), 11. gilus (*hluboký*), 12. gydytojas (*lékař*), 13. bėgimas (*běh*), 14. bei (*a*), 15. bitė (*včela*), 16. cilindras (*cilindr*), 17. čia (*zde*), 18. dirbti (*pracovat*), 19. diena (*den*), 20. yda (*vada*), 21. indas (*nádoba*), 22. liūtas (*lev*), 23. kamienas (*kmen*), 24. meilė (*láska*), 25. mielas (*milý*), 26. miškas (*les*), 27. muilas (*mýdlo*), 28. niūrus (*sklíčený*), 29. peilis (*nůž*), 30. piemuo (*pastýř*), 31. skiemuo (*slabika*), 32. riešutas (*ořech*), 33. rimtas (*vážný*), 34. siaubas (*hrůza*), 35. seilė (*slina*), 36. siena (*zed*), 37. sijonas (*sukně*), 38. interviu (*interview*), 39. šiuomet (*v dnešní době*), 40. šilkas (*hedvábí*), 41. zuikis (*zajíc*).

3.3 Prozodické vlastnosti litevštiny

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice. Poloha přízvuku se během ohýbání může měnit a tyto proměny jsou pak individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru, ke kterému slovo patří.

<i>stalas</i> (<i>stůl</i>)	<i>kamienas</i> (<i>kmen</i>)	<i>žuvis</i> (<i>ryba</i>)
N. sta -las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta -lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta -lui	ka- mie -nui	žu- viai
A. sta -lą	ka- mie -ną	žu- vį
I. sta -lu	ka- mie -nu	žu- vi-mi
L. sta -le	ka- mie -ne	žu- vy-je
V. sta -le	ka- mie -ne	žu- vie

<i>daryti, daro, darė</i> (<i>dělat</i>)	<i>duoti, duoda, davė</i> (<i>dát</i>)
aš dar-au	duo-du
tu dar-ai	duo-di
jis, ji da-ro	duo-da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. že se slova mohou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině **významotvorný**.

giria (*chválí*) **g**iria (*les*)
kasa (*ryje*) **k**asa (*cop*)
karti (*věšet*) **k**arti (*hořká*)

Intonace

- způsob artikulace dlouhých přízvuchných slabik

Intonace je také **významotvorná**. Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou.

Akutová (klesavá) intonace: š**aa**auk (*střílej*); l**aa**auk (*čekej*); k**aa**altas (*dláto*)

Cirkumflexová (stoupavá) intonace: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*přič*); kall**l**tas (*vinen*)

Příklad: šauk; lauk; kaltas

Akut: š**aa**auk (*střílej*); l**aa**auk (*čekej*); k**aa**altas (*dláto*)

Zápis: šáuk; láuk; káltas

Cirkumflex: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*plešat*); kall**l**tas (*vinen*)

Zápis: šaũk, laũk, kałtas

POZOR. Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. K zápisu se v tomto případě používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.4 Deklinační vzory litevských substantiv na –as, -ias:

	Singulár	Příklady	Singulár
nom.	nam- as	Tai yra Jonas .	kel- ias
gen.	nam- o	Tai yra Jono namas.	kel- io
dat.	nam- ui	Ši knyga yra Jonui .	kel- iui
ak.	nam- ą	Aš studijuoju lingvistiką .	kel- ią
ins.	nam- u	Aš kalbu su Jonu .	kel- iu
lok.	nam- e	Aš gyvenu Berlyne .	kel- yje
vok.	nam- e/-ai/-au	Pone Jonai , kaip jūs kalbate? Mokytojau!	kel- y
	Plurál		Plurál
nom.	nam- ai	Tie namai yra mano. Jonai yra mano studentai .	kel- iai
gen.	nam- ų	čekų literatūra	kel- ių
dat.	nam- ams	Šios knygos yra Jonams .	kel- iams
ak.	nam- us	Aš turiu du namus .	kel- ius
ins.	nam- ais	Su studentais esame universitete.	kel- iais
lok.	nam- uose	Lietuviai gyvena namuose .	kel- iuose
vok.	nam- ai	Kaip jūs kalbate, studentai ?	kel- iai

3.5 Zájmena „tai“, „šis/ši“, „tas/ta“

Tai (česky „to“):

Tai yra čekas – To je Čech

Tai yra lietuvė – To je Litevka

Tai yra Jonas Baltėnas – To je Jonas Baltėnas

Tai yra Ona Pūkienė – To je Ona Pūkienė

Tai yra knyga – To je kniha

Tai yra arklys – To je kůň

šis (tento) / ši (tato) ↔ tas (tamten) / ta (tamta)

Opozice šis/ši ↔ tas/ta odpovídá opozici anglických zájmen this (one) ↔ that (one)

Šis studentas yra čekas.	Tento student je Čech.
Tas studentas yra bulgaras.	Tamten student je Bulhar.
Ši studentė yra austrė, o ta studentė yra albanė.	Tato studentka je Rakušanka a tamta je Albánka.
Ar šis studentas kalba lietuviškai?	Mluví tento student litevsky?
Ar tas ponas yra Vaclovas Havelas?	Je tamten pán Václav Havel?
Šis vyras kalba vokiškai, angliškai ir čekiškai	Tento muž mluví německy, anglicky a česky
Ta moteris nekalba mongoliškai	Tato žena nemluví mongolsky

3.6 Domáci úkol.

Přeložte:

Dobrý den, jmenuji se XY.

Jak se jmenujete vy?

Dobré ráno.

Jaké je tvé příjmení?

Dobrou noc.

Nashledanou.

Ahoj/zdravím.

Bud' zdrav/zdráva.

Vyčasujte slovesa *būti*, *dirbti*, *studijuoti* a *eiti*, utvořte od nich i záporné tvary a přeložte.